

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра терапії і клінічної діагностики

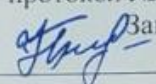

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

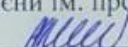
Декан факультету ветеринарної медицини
Микола ЦВІЛХОВСЬКИЙ
Протокол №8 від 19 травня 2022 р.

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри терапії
і клінічної діагностики
протокол № 13 від “03” травня 2022 р.

Завідувач кафедри:
 Наталія ГРУШАНСЬКА

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОП «Ветеринарна гігієна,
санітарія і експертиза»
д.вет.н., професор каф. ветеринарної
гігієни ім. професора А.К.Скороходька
 Лариса ШЕВЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Клінічна діагностика хвороб тварин

(назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 212 – «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»
(шифр і назва спеціальності)

Факультет ветеринарної медицини
(назва факультету)

Термін навчання : денна форма, повний термін навчання (6 р.), 3 курс

Розробники:

Немова Т.В. доцент кафедри терапії і клінічної діагностики, к. вет. н.

Маринюк М.О. старший викладач кафедри терапії і клінічної діагностики,
к. вет. н.

Київ – 2022

1. Опис навчальної дисципліни
«Клінічна діагностика хвороб тварин»

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань	<u>21 – «Ветеринарна медицина»</u> (шифр і назва)	
Напрямок підготовки	<u>212 - «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»</u> (шифр і назва)	
Освітній ступінь	<u>Магістр</u> (бакалавр, спеціаліст, магістр)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	6	
Форма контролю	Залік, екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	3	_____
Семестр	5, 6	_____
Лекційні заняття	60 год.	_____ год.
Практичні, семінарські заняття		_____ год.
Лабораторні заняття	60 год.	_____ год.
Самостійна робота	30 год.	_____ год.
Навчальна практика	30 год.	
Індивідуальні завдання		_____ год.
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	4 год. 2 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета – навчити здобувачів вищої освіти застосовувати клінічні, інструментальні та лабораторні методи дослідження, техніку й послідовність їх застосування при дослідженні окремих органів і систем тварин, аналізувати виявлені симптоми та обґрунтовувати логічну послідовність розпізнавання хвороб.

Унікальність дисципліни полягає у формуванні в здобувачів вищої освіти клінічного лікарського мислення, формуванні навиків клінічного дослідження тварин, використанні загальноклінічних та сучасних інструментальних методів дослідження, принципів розпізнавання хвороб тварин заразної та незаразної етіології. Дисципліна «Клінічна діагностика хвороб тварин» спрямована на отримання здобувачем методик постановки діагнозу та підготовку його до лікарської практики.

Клінічна діагностика хвороб тварин передусє вивченню інших профілюючих клінічних дисциплін ветеринарної медицини, таких як внутрішні хвороби тварин, епізоологія, паразитологія, хірургія і є методичною основою клінічної ветеринарної медицини.

Завдання.

В процесі вивчення дисципліни „Клінічна діагностика хвороб тварин” здобувачі вищої освіти повинні:

- освоїти прийоми поводження з тваринами, методи їх фіксації і приборкання;
- оволодіти методами клінічного дослідження тварин, включаючи фізичні, інструментальні та лабораторні методи;
- освоїти протоколи і послідовність клінічного дослідження органів і систем тварин;
- набути певних навиків і клінічних компетенцій під час встановлення, вивчення і визначення основних симптомів внутрішніх хвороб тварин заразної та незаразної етіології;
- освоїти клінічну історію пацієнта;
- набути навичок розмірковування, логічної клінічної аргументації під час визначення диференціального та встановлення остаточного діагнозу;
- освоїти методіку диспансеризації тварин;
- набути навиків спілкування, як у письмовій так і усній формі, з клієнтами, колегами, допоміжним персоналом;
- оволодіти правилами професійної етики і деонтології.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Клінічна діагностика хвороб тварин» студент повинен

знати:

- основні клінічні, сучасні лабораторні та інструментальні методи дослідження тварин;
- протоколи дослідження тварин;
- клінічну термінологію;
- нормативні клінічні показники та їх зміни за патологій;

вміти:

- самостійно проводити клінічне дослідження тварин;
- аналізувати отримані результати клінічних спостережень, інструментальних і лабораторних досліджень;
- розмірковувати, логічно аргументувати визначення диференціального та остаточного діагнозу за заразних і незаразних хвороб хворої тварини;
- комунікувати з клієнтами, колегами та допоміжним персоналом з професійних питань, як у письмовій, так і усній формі;
- правильно оформляти клінічну документацію з дотриманням послідовності згідно протоколу дослідження тварин.

Набуття компетентностей:

загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 3. Знання та розуміння предметної галузі та професії.
- ЗК 7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

- ФК 2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час виконання професійної діяльності.
- ФК 3. Здатність дотримуватися правил охорони праці, асептики та антисептики під час фахової діяльності.
- ФК 4. Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.

- ФК 6.Здатність проводити відбір, пакування, фіксування і пересилання проб біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.
- ФК 7.Здатність організовувати, проводити і аналізувати лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження.
- ФК 8. Здатність планувати, організовувати та реалізовувати заходи з лікування тварин, хворих на незаразні, інфекційні та інвазійні хвороби.
- ФК 13.Здатність розробляти стратегії профілактики хвороб різної етіології.

Спеціальні (фахові, предметні)компетенції (СК):

- СК 4. Здатність використовувати знання про хвороби тварин різної етіології для здійснення державного (внутрішнього) контролю на підконтрольних потужностях;
- СК 6. Володіти методиками клінічних і лабораторних досліджень для контролю стану здоров'я тварин та дотримання порядку виробництва та обігу харчових продуктів, одержаних від тварин, підданих лікуванню та профілактичним обробкам, відповідно до концепції «Єдине здоров'я».

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНА ДІАГНОСТИКА

Тема лекційного заняття 1. Суть і значення дисципліни, зв'язок її з іншими дисциплінами. Поняття про симптоми, синдроми, діагноз, прогноз. Протокол клінічного дослідження. Попереднє знайомство з твариною: реєстрація і анамнез

Тема лекційного заняття 2. Діагностичне значення дослідження шерстного (волосяного) покриву, шкіри, підшкірної клітковини. Патологічні зміни шкіри та підшкірної клітковини і їх діагностичне значення.

Тема лекційного заняття 3. Діагностичне значення дослідження видимих слизових оболонок та лімфатичних вузлів. Термометрія.

Змістовий модуль 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ

Тема лекційного заняття 4. Протокол дослідження серцево-судинної системи у тварин із застосуванням методів огляду та пальпації.

Тема лекційного заняття 5. Дослідження тонів серця (аускультация) і їх зміни

Тема лекційного заняття 6. Шуми серця. Пороки серця та їх діагностика

Тема лекційного заняття 7. Електрокардіографія. Візуальна діагностика серцево-судинної системи: УЗД та рентгенологічне дослідження серця

Тема лекційного заняття 8. Аритмії.

Змістовий модуль 3. ДОСЛІДЖЕННЯ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Тема лекційного заняття 9. Протокол дослідження системи дихання у тварин. Загальні клінічні методи дослідження верхніх (передніх) дихальних шляхів.

Тема лекційного заняття 10. Огляд, пальпація і перкусія грудної клітки і ділянки легень і їх діагностичне значення.

Тема лекційного заняття 11. Аускультация легень та її діагностичне значення. Основні дихальні шуми і їх зміни в фізіологічних і патологічних умовах. Візуальна діагностика: рентгенологічне дослідження дихальної системи.

Змістовий модуль 4. ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІВ ТРАВЛЕННЯ І ПЕЧІНКИ

Тема лекційного заняття 12. Протокол дослідження органів травлення і печінки у тварин. Дослідження ротової порожнини, глотки, стравоходу, вола, рубця та їх клінічне значення.

Тема лекційного заняття 13. Зовнішнє дослідження органів черевної порожнини та його клінічне значення (дослідження передшлунків, сичуга і шлунка). Загальноклінічні методи дослідження печінки у тварин.

Тема лекційного заняття 14. Дослідження шлунку і кишечника моногастричних тварин. Ендоскопія

Змістовий модуль 5. ДОСЛІДЖЕННЯ СЕЧОВОЇ І НЕРВОВОЇ СИСТЕМ

Тема лекційного заняття 15. Протокол дослідження сечової системи тварин. Діагностичне значення клінічних методів дослідження нирок і сечовивідних шляхів. Спеціальні методи дослідження сечової системи (УЗД, рентген, біопсія, цистоскопія)

Тема лекційного заняття 16. Дослідження фізико-хімічних властивостей сечі і їх діагностичне значення. Дослідження осадів сечі

Тема лекційного заняття 17. Протокол дослідження нервової системи тварин. Дослідження поведінки тварин, черепа і хребта, органів чуттів та їх діагностичне значення.

Тема лекційного заняття 18. Дослідження чутливості, рефлексів, координації рухів, судом, парезів та паралічів і їх діагностичне значення.

Змістовий модуль 6. ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ КРОВІ

Тема лекційного заняття 19. Протокол дослідження системи крові. Діагностичне значення фізичних і морфологічних досліджень крові. Лейкограма та її діагностичне значення. Лейкоцитози, лейкоцитопенії та їх клінічне значення

Тема лекційного заняття 20. Біохімічне дослідження крові

Тема лекційного заняття 21. Узагальнення вивчення дисципліни «Клінічна діагностика хвороб тварин». Логіка постановки діагнозу на основі отриманих знань, практичних навиків і компетенцій. Клінічна історія пацієнта (на прикладі клінічних випадків)

Структура навчальної дисципліни Клінічна діагностика хвороб тварин

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНА ДІАГНОСТИКА						
Тема 1. Суть і значення дисципліни, зв'язок її з іншими дисциплінами. Поняття про симптоми, синдроми, діагноз, прогноз. Протокол клінічного дослідження. Повна клінічна історія пацієнта та концепція раннього виявлення хвороб. Навики спілкування, з клієнтами, колегами та допоміжним персоналом у	12	4		4		4

письмовій та усній формі. Попереднє знайомство з твариною: реєстрація і анамнез.						
Тема 2. Діагностичне значення дослідження шерстного (волосяного) покриву, шкіри, підшкірної клітковини. Патологічні зміни шкіри та підшкірної клітковини і їх діагностичне значення.	12	4		4		4
Тема 3. Діагностичне значення дослідження видимих слизових оболонок та лімфатичних вузлів. Термометрія	12	4		4		4
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	36	12		12		12
Змістовий модуль 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ						
Тема 4. Протокол дослідження серцево-судинної системи. Огляд, пальпація.	8	4		2		2
Тема 5. Дослідження тонів серця (аускультация) і їх зміни	10	4		2		2
Тема 6. Шуми серця. Пороки серця та їх діагностика	8	2		4		2
Тема 7. Концепція «раннього виявлення» хвороб серцево-судинної системи. Електрокардіографія. Візуальна діагностика серцево-судинної системи: УЗД та рентгенологічне дослідження серця	6	2		2		2
Тема 8. Аритмії. Аналіз клінічних випадків з патологією серцево-судинної системи	6	2		2		2
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	38	14		12		12
Змістовий модуль 3. ДОСЛІДЖЕННЯ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ						
Тема 9. План дослідження. Загальні клінічні методи дослідження верхніх (передніх) дихальних шляхів. Концепція «раннього виявлення» хвороб дихальної системи.	10	4		2		4
Тема 10. Огляд, пальпація і перкусія грудної клітки і ділянки легень і їх діагностичне значення.	8	2		4		2
Тема 11. Аускультация легень та її діагностичне значення. Основні дихальні шуми і їх зміни за фізіологічних і патологічних умов. Візуальна діагностика: рентгенологічне дослідження дихальної системи. Аналіз клінічних випадків з патологією системи дихання	6	2		2		2
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	24	8		8		8
Змістовий модуль 4. ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІВ ТРАВЛЕННЯ І ПЕЧІНКИ						
Тема 12. Протокол дослідження системи травлення тварин. Клінічне значення дослідження ротової порожнини, глотки, стравоходу, вола, рубця	10	2		4		4
Тема 13. Зовнішнє дослідження органів черевної порожнини та його клінічне значення (дослідження передшлунків, сичуга і шлунка). Загальноклінічні методи дослідження печінки у тварин	12	4		4		4
Тема 14. Дослідження шлунка і кишечника моногастричних тварин. Візуальна діагностика системи травлення: Ендоскопія. Концепція «раннього виявлення» хвороб системи травлення. Аналіз клінічних випадків з патологією системи травлення	10	2		4		4
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	32	8		12		12
Змістовий модуль 5. ДОСЛІДЖЕННЯ СЕЧОВОЇ І НЕРВОВОЇ СИСТЕМ						

Тема 15. Протокол дослідження сечової системи. Концепція «раннього виявлення» хвороб сечової системи. Діагностичне значення клінічних методів дослідження нирок і сечовивідних шляхів. Візуальна діагностика сечової системи: УЗД, рентген, біопсія, цистоскопія.	8	2		2		4
Тема 16. Дослідження фізико-хімічних властивостей сечі і їх діагностичне значення. Дослідження осадів сечі. Аналіз клінічних випадків з патологією сечової системи	6	2		2		2
Тема 17. Протокол дослідження нервової системи. Дослідження поведінки тварин, черепа і хребта, органів чуттів та їх діагностичне значення. Концепція «раннього виявлення хвороб нервової системи». Візуальна діагностика нервової системи: рентгенографія, МРТ, КТ, електроенцефалографія, хронаксиметрія, мієлографія, радіотелеметрія	8	4		2		2
Тема 18. Дослідження чутливості, рефлексів, координації рухів, судом, парезів та паралічів і їх діагностичне значення. Аналіз клінічних випадків з патологією нервової системи	10	4		4		2
<i>Разом за змістовим модулем 5</i>	32	12		10		10
Змістовий модуль 6. ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ КРОВІ						
Тема 19. Протокол дослідження системи крові. Діагностичне значення фізичних і морфологічних досліджень крові. Лейкограма та її діагностичне значення. Лейкоцитози, лейкоцитопенії та їх клінічне значення	8	2		2		4
Тема 20. Біохімічне дослідження крові. Клінічні випадки: аналіз показників крові за різних патологій у тварин	6	2		2		2
<i>Разом за змістовим модулем 6</i>	14	4		4		6
Тема 21. Узагальнення вивчення дисципліни «Клінічна діагностика хвороб тварин». Логіка постановки діагнозу на основі отриманих знань, практичних навиків і компетенцій. Клінічна історія пацієнта (на прикладі клінічних випадків)	2	2		2		
Усього годин	180	60		60		60

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачені	
2		
...		

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачені	
2		

...		
-----	--	--

6. Теми лабораторних занять

з дисципліни "Клінічна діагностика хвороб тварин" для студентів III курсу (повний термін навчання) спеціальності «**Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза**»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1		
1.	<u>Загальна діагностика</u> Підхід до тварин і їх фіксація.	4
2.	Реєстрація і анамнез. Визначення габітусу.	2
3.	Дослідження шерстного (волосяного) покриву, шкіри з підшкірною клітковиною.	2
4.	Дослідження видимих слизових оболонок	2
5.	Дослідження лімфатичних вузлів. Термометрія.	2
Модуль 2		
6.	<u>Дослідження серцево-судинної системи.</u> Дослідження серцевого поштовху. Перкусія серця та її клінічне значення.	2
7.	Аускультация серця. Тони серця	2
8.	Шуми серця. Пороки	2
9.	ЕКГ	2
10.	Дослідження судин.	2
11.	Дослідження венозного і артеріального тиску.	2
Модуль 3		
12.	<u>Дослідження системи дихання.</u> Дослідження верхніх дихальних шляхів.	2
13.	Огляд, пальпація, перкусія грудної клітки в ділянці легень.	2
14.	Аускультация легень та її клінічне значення.	2
15.	Рентгенологічне дослідження органів дихання	2

Модуль 4		
16.	Дослідження системи травлення. Дослідження апетиту, прийому корму і води. Дослідження органів ротової порожнини, глотки, стравоходу.	2
17.	Зондування стравоходу, шлунка, рубця, вола, сітки.	2
18.	Зовнішнє дослідження органів черевної порожнини у великої і дрібної рогатої худоби (рубець, сітка, книжка, сичуг, кишечник).	2
19.	Зовнішнє дослідження органів черевної порожнини у коней, свиней і дрібних тварин.	2
20.	Дослідження кишечнику. Ректальне дослідження.	2
21.	Рентгенологічне дослідження органів черевної порожнини Клінічні методи дослідження печінки.	2
Модуль 5		
22.	Дослідження сечової системи. Клінічні методи дослідження сечової системи.	2
23.	Катетеризація уретри та сечового міхура.	2
24.	Дослідження сечі. Визначення фізичних властивостей. Дослідження сечі на вміст протеїну, протеоз, вуглеводів, пігментів крові, індикану, кетонових тіл, уробіліну, жовчних пігментів та жовчних кислот. Дослідження осаду сечі.	2
25.	УЗД та рентген нирок.	2
26.	Дослідження нервової системи. Дослідження поведінки тварин, органів чуття, чутливості, рефлексів.	2
Модуль 6		
28.	Дослідження системи крові. Способи й техніка одержання крові у різних видів тварин. Дослідження морфологічного складу крові. Техніка виготовлення, фіксація, фарбування мазків крові.	2
29.	Виведення лейкограми.	2
30.	Дослідження біохімічних показників крові.	2

Всього 60 год.

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами. Комплекти тестів, контрольних запитань для визначення рівня знань студентів

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС «Магістр» Спеціальність 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»	Кафедра терапії і клінічної діагностики 2021-2022 навч. рік	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №_ з дисципліни «Клінічна діагностика хвороб тварин»	Затверджую Зав. кафедри Костенко В. М. «__» _____ 2021 р.
Екзаменаційні запитання			
1. Патологічні дихальні шуми та їх діагностичне значення.			
2. Протеозурія і її діагностичне значення.			
Тестові завдання різних типів			

1. Сукупність усіх відомостей про хвору тварину зі слів власника або обслуговуючого персоналу називається:

У бланку відповідей впишіть одним словом:

2. Які патологічні зміни відносяться до порушення:

У бланку відповідей поєднайте і впишіть правильні відповіді:			
1	Цілісності шкіри	A	гангрена шкіри
2	Збільшення об'єму шкіри	B	кірки
3	Первинних висипів	C	ангіоневротичні набряки
4	Вторинних висипів	D	пухирці

3. До якого ребра доходить задня перкусійна межа серця у різних тварин?

У бланку відповідей поєднайте і впишіть правильні відповіді:			
1	У великої рогатої худоби	A	до 7-го ребра
2	У коней	B	до 6-го ребра
3	У собак	C	до 5-го ребра

4. Розставити у відповідності до класифікації шумів серця:

A. Перикардіальні	1. Органічні
B. Ендокардіальні	2. Шум тертя
	3. Шум хлюпання
	4. Функціональні

5. Пальпацією грудної клітки можна виявити:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:	
1	межі легень
2	основні дихальні шуми
3	додаткові дихальні шуми
4	наявність набряків
5	цілісність ребер
6	її болючість

6. Розставити у відповідності патологічні стани, при яких відмічається пронос:

A. Легкий, мимовільний	1. При гельмінтозах
B. Тривалий, стійкий	2. При аліментарній диспепсії
	3. При сальмонельозах
	4. При кокцидіозі
	5. При згодовуванні зіпсованих кормів

7. Зондування телят проводять зондом:

У бланку відповідей поєднайте і впишіть правильні відповіді:	
1	В. Черкасова
2	Г. Даценка
3	С. Меліксетяна
4	І. Телятнікова

Правильна відповідь: 2

8. Дати пояснення патологічним станам:

1	Енурез	A	зменшення загальної кількості сечі, яка виникає внаслідок зниження фільтрації або підвищення реабсорбції її у нирках
2	Странгурія	B	мимовільне виділення сечі без прийняття відповідної пози і активної участі самої тварини
3	Поліурія	C	збільшення добової кількості сечі внаслідок підсилення фільтрації або послаблення реабсорбції у нирках
4	Олігурія	D	болісне виділення сечі маленькими потоками або краплями, що супроводжується тенезмами

9. Чим характеризується:

У бланку відповідей поєднайте і впишіть правильні відповіді:			
1	Лордоз	A	викривлення хребта вверх
2	Кіфоз	B	викривлення хребта в здоровий бік
3	Сколіоз	C	викривлення хребта вниз

10. Гіпофосфатемія виникає при:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1	гострій дистрофії
2	нефротичному синдромі
3	рахіті
4	дефіциті вітаміну Д
5	гломерулонефриті

11. За часом розпізнавання хвороби розрізняють діагноз:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1	точний
2	ранній
3	сумнівний
4	пізній
5	індивідуальний

12. Розставити у відповідності патологічні стани, які викликають різні види жовтяниць:

A. Гіпертермфія	1. при переохолодженні
B. Гіпотермія	2. при фізичних крововтратах
	3. при пневмоніях
	4. при гострих респіраторних хворобах
	5. при ураженні центральної нервової системи
	6. при уремії
	7. при гнійних процесах
	8. при сепсисі

13. На яких судинах досліджують артеріальний пульс у різних видів тварин?

У бланку відповідей поєднайте і впишіть правильні відповіді:

1	У великої рогатої худоби	A	на стегновій артерії
2	У коней	B	на лицьовій артерії
3	У птахів		не досліджують
4	У собак		на поверхневій скроневої артерії

14. Розставити у відповідності патологічні стани, які призводять до послаблення серцевих тонів.

A. Першого	1. міокардоз
B. Другого	2. колапс
	3. зниження кров'яного тиску у малому колі кровообігу
	4. зниження кров'яного тиску у великому колі кровообігу
	5. дилатація шлуночків

15. Тупий звук при перкусії грудної клітки виявляють при:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1. хронічний альвеолярний емфіземі легень	4. гідротораксі
2. гострій альвеолярній емфіземі легень	5. Крупозній пневмонії
3. пневмотораксі	

16. Тонкий кишечник у коней досліджують:

У бланку відповідей впишіть номер правильної відповіді:

1	в нижній лівій половині черевної порожнини
2	в верхній та середній лівій половині черевної порожнини
3	в середній правій половині черевної порожнини
4	в нижній правій половині черевної порожнини

17. Блювання центрального походження виникає:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1. при енцефаліті	4. на початковій стадії гарячкових захворювань
2. при захворюваннях глотки	5. в період одужування
3. при уремії	6. при захворюваннях

18. Внаслідок яких патологічних змін утворюються різні циліндри в осаді сечі

У бланку відповідей поєднайте і впишіть правильні відповіді:

1	Гіалінові циліндри	A	внаслідок дистрофічних змін канальців
2	Епітеліальні циліндри	B	внаслідок ниркових кровотеч
3	Лейкоцитарні циліндри	C	Внаслідок налипання лейкоцитів на нитки слизу
4	Еритроцитарні циліндри	D	Внаслідок протеїнурії ниркового походження

19. До поверхневих рефлексів відносять:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1.	рефлекси копитної кістки	4.	колінний рефлекс
2.	рефлекси холки	5.	корсальний рефлекс
3.	рефлекси ахілового сухожилка	6.	черевний

20. Розставити у відповідності патологічні стани, які призводять до послаблення серцевих тонів.

A. Моноцитоз	1. при сироваткових хворобах
B. Еозинофілія	2. при хронічних септичних процесах
	3. при видужуванні після гострих запальних хвороб
	4. при екземах
	5. при паразитарних захворюваннях
	6. при бабезіозах

21. Розставити у відповідності характерні ознаки:

A. Запальних набряків	1. місцеве підвищення температури шкіри
B. Застійних набряків	2. симетричність розташування
	3. болючість
	4. тістоподібна консистенція
	5. безболісність
	6. різке відмежування пошкоджених тканин від здорових
	7. місцева температура не підвищена

22. Які причини призводять до зміни кольору слизових оболонок?

У бланку відповідей поєднайте і впишіть правильні відповіді:

1	блідість	A	підвищення вмісту в крові білірубіну
2	синошність	B	внаслідок крововиливів у слизову оболонку
3	жовтяничність	C	зменшення в крові вмісту гемоглобіну, кількості еритроцитів
4	геморагічне почервоніння	D	збільшення вмісту в крові відновленого гемоглобіну

23. За величиною пульсової хвилі розрізняють артеріальний пульс:

У бланку відповідей впишіть номери правильних відповідей:

1.	великий	4.	ритмічний
2.	малий	5.	стрибокподібний
3.	середній		

24. При яких патологічних станах вислуховуються шуми в серці?

У бланку відповідей поєднайте і впишіть правильні відповіді:

1	Шум тертя	A	накопиченні рідкого ексудату в перикарді
2	Шум плеску	B	анеміях, коли в'язкість крові зменшується
3	Функціональний ендокардіальний шум	C	недостатності тристулкового клапана
4	Органічний ендокардіальний шум	D	відкладанні фібрину на листках перикарду

25. Задня перкусійна межа легень по лінії сідничного горба зліва у різних видів тварин знаходиться:

У бланку відповідей поєднайте і впишіть правильні відповіді:

1	У великої рогатої худоби	A	14-й міжреберний проміжок
2	У коней	B	11-й міжреберний проміжок
3	У собак	C	9-й міжреберний проміжок

26. Розлади просування у стравохід через порожнину глотки змішаних із слиною кормових мас у вигляді кормової грудки, називається:

У бланку відповідей впишіть вірну відповідь одним словом

27. Розставити у відповідності найбільш поширені методи, які застосовують для дослідження великої рогатої худоби:

А. Рубця В. Сітки	1. проба Рюге 2. аускультация 3. перкусія 4. руменографія 5. глибока пальпація в ділянці мечоподібного хряща 6. пальпація в ділянці лівої голодної ямки
----------------------	--

28. Розставити у відповідності хвороби, які супроводжуються глюкозурією:

А. Фізіологічною В. Патологічною	1. хронічний гломерулонефрит 2. при поїданні великої кількості вуглеводних кормів 3. ниркова недостатність 4. в/в введення глюкози 5. післяродовий період 6. цукровий діабет
-------------------------------------	---

29. Скорочення м'язів невеликої сили, які нагадують тремтіння називають:

У бланку відповідей впишіть вірну відповідь одним словом

30. Зрушення ядра вправо – це збільшення кількості:

У бланку відповідей впишіть номер правильної відповіді:

1. паличкоядерних нейтрофілів 2. сегментоядерних нейтрофілів 3. юних нейтрофілів 4. мієлоцитів

Контрольні питання

1. Дати визначення симптомам.
2. Як поділяються симптоми за значенням для встановлення діагнозу?
3. Як поділяються симптоми, зважаючи на значимість для прогнозування?
4. Що таке синдром хвороби?
5. Дайте визначення діагнозу.
6. Який діагноз може бути за ступенем достовірності?
7. Який діагноз може бути за ступенем обґрунтування?
8. Як розрізняють діагноз за часом розпізнавання?
9. Написати план клінічного дослідження хворих тварин.
10. Що включає попереднє дослідження хворої тварини?
11. Що включає загальне дослідження хворої тварини?
12. Реєстрація включає в себе ...
13. Анамнез. З яких частин він складається?
14. З яких питань складається anamnesis vitae?
15. З яких питань складається anamnesis morbi?
16. Які загальні методи дослідження тварин Ви знаєте?
17. Які інструментальні методи дослідження тварин ви знаєте?
18. Габітус – це...
19. Які вимушені положення тіла Ви знаєте?
20. Як відрізнити вимушене лежаче положення тіла від природнього лежачого?
21. Які вимушені пози тварин Ви знаєте?
22. Які вимушені рухи тварин Ви знаєте?
23. Коли виникає вимушене лежаче положення тіла?
24. Коли виникає стояче вимушене положення тіла у тварин?
25. Класифікація конституцій коней за Зайцевим В.І?
26. Що входить до фізіологічних властивостей шкіри?
27. Причини прояву ціанозу шкіри.
28. Причини появи анемічності шкіри.
29. Причини появи іктеричності шкіри.
30. Причини появи геморагічного почервоніння шкіри.

31. Причини появи гіперемічного почервоніння шкіри.
32. Як відрізнити почервоніння гіперемічне від геморагічного?
33. Як визначити еластичність шкіри?
34. Причини, які викликають зниження еластичності шкіри?
35. Як визначають вологість шкіри?
36. Причини, що зумовлюють загальне підвищення температури шкіри?
37. Причини, які зумовлюють місцеве підвищення температури шкіри?
38. Гіпергідроз, його різновидності та причини його виникнення.
39. Ангідроз та причини його виникнення?
40. Які Ви знаєте сторонні запахи шкіри?
41. Що відноситься до патологічних змін шкіри?
42. Що належить до первинних висипів?
43. Що належить до вторинних висипів?
44. Що відноситься до порушення цілісності шкіри?
45. Як поділяються набряки за походженням?
46. Діагностичне значення дослідження серцевого поштовху.
47. Що спричиняє послаблення серцевого поштовху?
48. В результаті чого виникає посилення серцевого поштовху.
49. Як Ви розумієте стукаючий серцевий поштовх.
50. Методика визначення верхньої межі серця у коней.
51. Методика визначення верхньої межі серця у ВРХ.
52. Як визначити задню перкусійну межу серця у домашніх тварин?
53. Що таке зона відносної серцевої тупості? У яких тварин вона досліджується?
54. Що таке зона абсолютної серцевої тупості? У яких тварин вона досліджується?
55. Як відрізнити I – ий тон серця від II – ого.
56. Які звукові компоненти утворюють I –ший систолічний тон?
57. Які звукові компоненти утворюють II –ий діастолічний тон?
58. Причини посилення серцевих тонів.
59. Причини послаблення серцевих тонів.
60. Причини, що призводять до розщеплення і роздвоєння серцевих тонів?
61. Чим зумовлена тахікардія?
62. Чим зумовлена брадикардія?
63. Де знаходяться пункти найкращої чутності тонів і шумів серця у ВРХ.?
64. Де знаходяться пункти найкращої чутності тонів і шумів серця у свиней?
65. Де знаходяться пункти найкращої чутності тонів і шумів серця у коней?
66. Де знаходяться пункти найкращої чутності тонів і шумів серця у собак?
67. Класифікація шумів серця.
68. Як віддиференціювати функціональні ендокардіональні шуми від органічних?
69. Чим характеризується *stenosis ostii atrioventricularis dextrii*?
70. Чим характеризується *insufficiencia valvularum aortae*?
71. Чим характеризується *insufficiencia valvularum artaeriae pulmonalis*?
72. Чим характеризується *insufficiencia valvulae tricuspidalis*?
73. Чим характеризується *stenosis ostii atrioventricularis sinistri*?
74. Чим характеризується *insufficiencia valvulae bicuspidalis*?
75. Чим характеризується *stenosis ostii aortae*?
76. На яких судинах досліджують артеріальний пульс у коней?
77. На яких судинах досліджують артеріальний пульс у великої рогатої худоби?
78. На яких судинах досліджують артеріальний пульс у дрібних тварин?
79. Який артеріальний пульс може бути за висотою пульсової хвилі?
80. Що входить до якості пульсу?
81. Який артеріальний пульс може бути за напруженням артеріальної стінки?
82. Який артеріальний пульс може бути за наповненням артерії?
83. Який артеріальний пульс може бути за формою пульсової хвилі?

84. Який артеріальний пульс може бути за величиною пульсової хвилі?
85. Як визначити позитивний венний пульс?
86. В яких випадках спостерігають рясні носові витікання?
87. Типи задишки та причини їх появи?
88. Клінічні ознаки експіраторної задишки?
89. Специфічна поза тварини при інспіраторній задишці.
90. Типи дихання і діагностичне значення їх визначення у тварин.
91. Причини виникнення тахіпноє.
92. Причини виникнення брадипноє.
93. Якого кольору слизова оболонка носа у коней, ВРХ, ДРХ?
94. Методи дослідження гортані, і що при кожному з них визначають?
95. Методи дослідження трахеї, і що при кожному з них визначають?
96. Діагностичне значення аускультативної гортані та трахеї?
97. Способи підрахунку частоти дихальних рухів у тварин.
98. Частота дихання у с/г тварин і від чого вона залежить?
99. Методи дослідження пазух лицьової частини черепа та їх клінічне значення.
100. Клініко – діагностичне значення пальпації грудної клітки.
101. Що таке поле перкусії легень?
102. Особливості дослідження сичуга телят.
103. Клінічна оцінка методів дослідження шлунка коней.
104. Особливості зондування шлунка коня.
105. Методи дослідження шлунка собак та їх клінічна оцінка.
106. Особливості зондування шлунка свиней.
107. Особливості зондування шлунка м'ясоїдних.
108. Діагностичне значення дослідження кишечника у коней.
109. Особливості ректального дослідження у ВРХ.
110. Загальні методи дослідження печінки у ВРХ.
111. Розлади діурезу і їх діагностичне значення.
112. Значення дослідження фізичних властивостей сечі.
113. Індиканурія та її діагностичне значення?
114. Уробілінурія і її діагностичне значення?
115. Протеозурія і її діагностичне значення.
116. Білірубінурія, холіурія та їх діагностичне значення.
117. Глюкозурія та її діагностичне значення.
118. Катетеризація уретри і сечового міхура кобил.
119. Катетеризація уретри і сечового міхура корови.
120. Протеїнурія та її діагностичне значення.
121. Клінічне значення дослідження кольору сечі тварин.
122. Клінічне значення дослідження консистенції сечі тварин.
123. Техніка взяття крові у тварин для біохімічних досліджень.
124. Що включає в себе морфологічне дослідження крові?
125. Діагностичне значення морфологічних досліджень крові.
126. Що включають в себе фізико – хімічні дослідження крові?
127. Що включають в себе біохімічні дослідження крові?
128. Від чого залежить відносна щільність крові та діагностичне значення її визначення?
129. Які фактори впливають на швидкість зворотання крові і діагностичне значення її визначення?
130. Що таке ретракція кров'яного згустку, які фактори на неї впливають і діагностичне значення її визначення?
131. Що таке в'язкість крові, від чого вона залежить і діагностичне значення її визначення?
132. Швидкість осідання еритроцитів фактори, які на неї впливають і діагностичне значення її визначення.
133. Що слід розуміти під резистентністю еритроцитів?

134. Як визначають осмотичну резистентність еритроцитів та її діагностичне значення?
 135. Гематокритна величина та діагностичне значення її визначення.
 136. Гемоглобін, його склад та діагностичне значення його визначення.
 137. Одиниці виміру та середні показники вмісту гемоглобіну в крові здорових тварин.

8. Методи навчання:

- словесні (лекційний, пояснення, дискусія, інструктаж, бесіда);
- наочні (ілюстрування, демонстрація, самостійне спостереження);
- практичні (метод справ, лабораторна робота, практична робота).

9. Форми контролю:

- поточний (опитування, тестування);
- рубіжний (контрольна робота, реферат, модулі);
- підсумковий (тестування, екзамен письмовий).

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

11. Методичне забезпечення

- Мікроскопічні дослідження осадів сечі сільськогосподарських тварин. Метод. вказівки до практичних занять для студентів ФВМ / М.І. Цвіліховський В.А. Грищенко, І.Г. Погурський, В.О. Бондар, Т.І.Левищенко. К.: Вид. центр НАУ. 2000. 37 с
- Методичні вказівки щодо проходження навчальної практики з дисципліни "Клінічна діагностика хвороб тварин" студентами факультету ветеринарної медицини: спеціальність 7.130501 / М.І Цвіліховський, В.О. Бондар, І.Г. Погурський, В.А. Грищенко, О.М Якимчук, Т.І. Левищенко. К.: Вид. центр НАУ. 2001.17 с.

- Електрокардіографія. Методичні вказівки до проведення занять для студентів спеціальності “ Ветеринарна медицина” освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліст (7.130501) та магістр (8.130501) / М.І. Цвіліховський, І.Г. Погурський, В.І. Береза , В.О. Бондар та ін. К.: НАУ. 2004. Ч.1. 17 с.
- Електрокардіографія. Методичні вказівки до проведення занять для студентів спеціальності “ Ветеринарна медицина” освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліст (7.130501) та магістр (8.130501) / М.І. Цвіліховський, І.Г. Погурський, В.І. Береза, В.О. Бондар та ін. К.:НАУ.2004.Ч.2.17с.
- Діагностика пороків серця: Методичні вказівки до проведення занять для студентів спеціальності “Ветеринарна медицина” освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліст магістр (8.130501) / М.І. Цвіліховський, Т.І. Левищенко, І.Г. Погурський, В.О. Бондар, О.М. Якимчук. К.: НАУ.2004. 36 с.
- Лабораторне дослідження сечі. Методичні вказівки до проведення практичних занять / М.І. Цвіліховський, Т.І. Левищенко, О.М. Якимчук, В.О. Бондар та ін. - К.: НУБіП України. – 2014. – 45 с.
- Ультразвукова діагностика хвороб нирок у дрібних домашніх тварин. Методичні вказівки для підготовки фахівців ОКР «Магістр». / Боднар В.О., Якимчук О.М., Немова Т.В., Павелиця О.О. та ін. – К. «Компринт». 2014. 49 с.
- Бондар В.О., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Обруч М.М. Сучасні методи діагностики у ветеринарній медицині дрібних домашніх тварин: (МАГНІТНО-РЕЗОНАНСНА ТОМОГРАФІЯ). Частина 2: Методичні вказівки для підготовки фахівців ОС «Магістр» за спеціальністю 211 – Ветеринарна медицина. К. : «ЦП»КОМПРИНТ», 2017. 35 с.
- Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Костюк О.С., Якимчук І.М. Сучасні методи дослідження серця. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 24 с.
- Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Якимчук І.М. Діагностика хвороб серцево-судинної системи. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 26 с.
- Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Костюк О.С., Якимчук І.М. Сучасна електрокардіографія тварин. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 22 с.
- Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Якимчук І.М. Діагностика хвороб дихальної системи тварин. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 24 с.

12. Рекомендована література

Основна література:

1. Клінічна діагностика хвороб тварин. / Левченко В.І., Судаков М.О., Мельник Й.Л., Чумаченко В.Ю. та ін. К.: Урожай.1995. 368 с.
2. Клінічна діагностика внутрішніх хвороб тварин / За ред. В.І. Левченко. Біла Церква. 2004. 607с
3. Клінічна діагностика внутрішніх хвороб тварин / За ред. В.І. Левченко. Біла Церква. 2017. 544 с

4. Цвіліховський М.І., Бондар В.О., Якимчук О.М., Маринюк М.О. Практикум з клінічної діагностики хвороб тварин – К.: «ЦП»КОМПРИНТ», 2017. 307 с.
5. Клінічне дослідження екзотичних тварин. Навчальний посібник. / Козачок В.С., Скиба О.О., Цвіліховський М.І. К.: Арістей. 2010. 248 с.

Додаткова література:

- Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Бондар В.О., Маринюк М.О., Обруч М.М., Якимчук І.М. Клінічне дослідження органів і систем тварин: навчальний посібник. К.: "ЦП"КОМПРИНТ". 2017. 382 с.
- Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Бондар В.О., Якимчук І.М., Іванченко Н.Ю. Клінічна діагностика хвороб тварин. Частина 1. Інструментальні методи дослідження серця тварин: навчальний посібник. К.: "ЦП "КОМПРИНТ". 2017. 126 с.
- Цвіліховський М.І., Береза В.І., Костенко В.М., Бойко Н.І., Голопура С.І., Грушанська Н.Г., Якимчук О.М. Спеціальна пропедевтика, терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин: навчальний посібник. К.: "ЦП"КОМПРИНТ", 2017. 607 с.
- Clinical examination of organs and systems of animals. Training Manual / For the training of specialists in the field of knowledge “Veterinary Medicine” of higher education institutions / [M. Tsvilikhovskiy, O. Yakymchuk, M. Maryniuk, I. Yakymchuk, O. Berezovska]; for ed. M.I. Tsvilikhovskiy. – К.: СР “КОМПРИНТ”, 2018. – 370 p.

10. Інформаційні ресурси

- www.nbuv.gov.ua/ – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
- www.dnsgb.com.ua – Національна Наукова Сільськогосподарська Бібліотека Національної Академії Аграрних Наук
- library.nubip.edu.ua – Наукова бібліотека Національного університету біоресурсів і природокористування України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Факультет ветеринарної медицини

Анотація робочої програми з дисципліни «Клінічна діагностика хвороб тварин» для ОС «Магістр» за спеціальністю 212 – Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза

Курс – 3

Семестр – 5, 6

Кредитів – 6

Лекцій – 60 год.

Лабораторна робота – 60 год.

Самостійна робота – 60

Форма звітності – залік – 5 семестр, екзамен – 6 семестр, навчальна практика – 6 семестр.

Клінічна діагностика хвороб тварин – одна з профільюючих клінічних дисциплін, які формують магістра ветеринарної медицини. Для ефективного лікування тварин, прогнозування хвороб необхідне вміння розпізнавати хвороби, групувати їх у патогенетично зв'язані симптомокомплекси і на основі цього робити висновок – встановлювати діагноз. Усі клінічні дисципліни ґрунтуються на діагностиці. Методи клінічного обстеження застосовуються при діагностуванні різних за своєю етіологією захворювань – внутрішніх, хірургічних, гінекологічних, інфекційних, паразитарних. Значення дисципліни для формування магістра ветеринарної медицини зростає з уведенням спеціалізації господарств, застосуванням новітніх технологій утримання і годівлі продуктивних тварин та зростанням кількості домашніх тварин.

“Clinical diagnosis of animal diseases” – one of the profiled clinical disciplines that form the master’s degree of Veterinary Medicine. For effective treatment of animal disease forecasting skills necessary to recognize the disease, grouped them in the pathogenetic symptomo-complexes and on the base of this facts we make conclusion - establish a diagnosis. All courses are based on clinical diagnosis. Clinical examination methods used in the diagnosis of various diseases, their etiology - internal, surgical, gynecological, infectious, parasitic. Value discipline for a master’s degree of veterinary medicine is growing with the introduction of specific farms, application of new technologies and productive animals, and feeding the growing number of pets.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
з дисципліни
«КЛІНІЧНА ДІАГНОСТИКА ХВОРОБ ТВАРИН»
для студентів ОС «Магістр»

Освітня програма Ветеринарна медицина

Факультет ветеринарної медицини

Термін навчання: денна форма, ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза

Розробники:

Цвіліховський М.І. д.б.н., професор кафедри терапії і клінічної діагностики

Шарандак П.В., д.вет.н., доцент кафедри терапії і клінічної діагностики

Якимчук О.М., к. б. н., доцент кафедри терапії і клінічної діагностики,

Немова Т.В., к. вет. н., доцент кафедри терапії і клінічної діагностики,

Палюх Т.А., к. вет. н., доцент кафедри терапії і клінічної діагностики.

Маринюк М.О, к. вет. н., ст.викладач кафедри терапії і клінічної діагностики,

2022

ВСТУП

Клінічна діагностика хвороб тварин є першою клінічною дисципліною, при вивченні якої здобувачі вищої освіти, застосовуючи основні, інструментальні та лабораторні методи дослідження, опановують техніку й послідовність дослідження окремих органів і систем організму тварин, виявляють та аналізують виявлені симптоми та обґрунтовують логічну послідовність розпізнавання хвороб тварин, формують своє клінічне лікарське мислення та готуються до лікарської практики.

Мета і завдання практики

Закріплення знань, що отримані у процесі теоретичного навчання та здобуття навиків клінічного дослідження тварин.

Основними завданнями практики з дисципліни «Клінічна діагностика хвороб тварин» є:

- відпрацювати практичні клінічні уміння здобувачів вищої освіти клінічного дослідження тварин;
- відпрацювати практичні уміння здобувачів вищої освіти застосовувати методи візуальної діагностики;
- відпрацювати практичні уміння здобувачів вищої освіти роботи в лабораторії;
- ознайомити студентів із симптомами та синдромами різних хвороб тварин, особливо внутрішніх незаразних.
- закріпити протоколи дослідження різних систем;
- навчити аналізувати та надавати клініко-діагностичну оцінку стану за результатами клінічних лабораторних досліджень біологічних рідин;
- навчити оформляти ветеринарну документацію (реєстрація, збір анамнезу, результати досліджень).

1. Бази практики

Навчальна практика буде проводитись:

- ✓ у навчально-дослідних господарствах Національного університету біоресурсів і природокористування України («Великоснітинське» ім. О.В.Музиченка, «Агрономічна дослідна станція») – 15 год.;
- ✓ в навчально-науковій лабораторії ветеринарної гематології кафедри терапії і клінічної діагностики - 10 год.

2. Організація проведення практики

Студенти під керівництвом викладачів проводять клінічні дослідження хворих тварин з метою виявлення симптомів, синдромів хвороб. Одночасно вони набувають навички поводження з тваринами та методами їх фіксації.

У кожній групі студентів практикою керують два викладачі. Це є необхідною умовою виконання завдань практики і техніки безпеки роботи з сільськогосподарськими тваринами.

Основною формою організації роботи студентів на практиці є бригадна. Бригади складаються з 4 - 5 чоловік. Бригадирами призначаються найбільш підготовлені студенти. Вони допомагають викладачам у керівництві і проведенні практики.

Бригадир отримує консультацію викладача, а потім сам консультує членів своєї бригади. Перед початком практики викладачі проводять інструктаж з техніки безпеки роботи з тваринами та змісту практики, дають завдання кожній бригаді.

В організації та проведенні практики беруть участь ветеринарні спеціалісти господарств і співробітники лабораторій.

4. Зміст практики

Зміст практики полягає у здобутті навиків студентами щодо поводження з тваринами та методів їх фіксації, що є необхідною умовою для проведення діагностичних досліджень та лікувально-профілактичних заходів.

4.1 Індивідуальні заняття.

Кожний студент працюючи у підгрупах повинен

- навчитися правильно підходити до тварин, а при необхідності застосувати методи їх фіксації для безпечної роботи;
- засвоїти протокол клінічного дослідження тварин;
- відпрацювати загальні методи дослідження тварини - огляд, пальпацію, перкусію, аускультацию та термометрію;
- відпрацювати методи візуальної діагностики;
- провести загальне дослідження і дослідження окремих систем та органів тварин;
- освоїти методики взяття проб крові і сечі;
- освоїти методики дослідження фізико-хімічних і морфологічних властивостей біологічних рідин (крові, сечі) у клінічно здорових і хворих тварин;
- аналізувати і інтерпретувати отримані результати досліджень;
- розвивати клінічне мислення, творчий підхід при вирішенні практичних питань з діагностики хвороб тварин;
- комунікувати з колегами та допоміжним персоналом з професійних питань, як у письмовій, так і усній формі;
- правильно оформляти результати досліджень.

4.2 Методичні рекомендації.

Кожний студент отримує щоденник з проходження навчальної практики з дисципліни «Клінічна діагностика хвороб тварин», в якому відмічає результати власних досліджень тварини.

4.3 Матеріально-технічне забезпечення

Для проходження навчальної практики з дисципліни «Клінічна діагностика хвороб тварин» студенти забезпечуються: термометрами, плесиметрами і перкусійними молоточками, стетофонендоскопами, зондами

для різних видів тварин, засобами для фіксації і приборкання тварин, засобами для лабораторної діагностики біологічних матеріалів, засобами особистої гігієни і медичною аптечкою.

4.4 Навчально-методичне забезпечення

Студенти забезпечуються необхідними методичними посібникам

- Мікроскопічні дослідження осадів сечі сільськогосподарських тварин. Метод. вказівки до практичних занять для студентів ФВМ./ М.І.Цвіліховський В.А.Грищенко ., І.Г.Погурський ., В.О.Бондар ., Т.І.Левищенко . К.: Вид. центр НАУ. 2000. 37 с
- Діагностика пороків серця.Методичні вказівки до проведення занять для студентів спеціальності “ Ветеринарна медицина” освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліст магістр (8.130501) ./М.І.Цвіліховський ., Т.І. Левищенко, І.Г. Погурський, В.О.Бондар, О.М.Якимчук. К.:НАУ.-2004. 36с.
- Ендоскопія шлунково-кишкового тракту у собак і котів. Методичні вказівки до проведення занять для студентів спеціальності “ Ветеринарна медицина” освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліст магістр (8.130501) ./М.І.Цвіліховський ., Т.І. Левищенко, О.М.Якимчук, І.Г.Погурський, В.О.Бондар. К.:НАУ.2005. 20с.
- Показники крові тварин при патології. Методичні вказівки до проведення занять для студентів спеціальності “ Ветеринарна медицина” освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліст магістр (8.130501) ./ М.І.Цвіліховський ., О.М.Якимчук, Т.І. Левищенко, І.Г. Погурський, В.О.Бондар. К.:НАУ.2006. 31с.
- Лабораторне дослідження сечі. Методичні вказівки до проведення практичних занять / М.І.Цвіліховський, Т.І. Левищенко, О.М. Якимчук, В.О. Бондар та ін.. К.:НУБіП України. 2014. 45 с.
- Здорове і хворе серце твари. Методичні вказівки для підготовки лікаря ветеринарної медицини ОКР «Магістр» / Цвіліховський М.І., Береза В.І., Палюх Т.А., Немова Т.В. та інші. К. «Компринт». 2014. 37 с.
- Як уникнути помилок при дослідженні та побудові діагнозу хвороб системи дихання в тварин? Методичні вказівки для підготовки лікаря ветеринарної медицини ОКР «Магістр». / Береза В.І., Палюх Т.А., Немова Т.В. та інші. К. «Компринт». 2014. 33 с.
- Ультразвукова діагностика хвороб нирок у дрібних домашніх тварин. Методичні вказівки для підготовки фахівців ОКР «Магістр». / Бондар В.О., Якимчук О.М., Немова Т.В., Павелиця О.О. та ін. К. «Компринт». 2014. 49 с.
- Бондар В.О., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Обруч М.М. Сучасні методи діагностики у ветеринарній медицині дрібних домашніх тварин: (МАГНІТНО-РЕЗОНАНСНА ТОМОГРАФІЯ). Частина 2: Методичні вказівки для підготовки фахівців ОС «Магістр» за спеціальністю 211 – Ветеринарна медицина. К. : «ЦП»КОМПРИНТ», 2017. 35 с.

- Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Костюк О.С., Якимчук І.М Сучасні методи дослідження серця. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 24 с.
- Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Якимчук І.М. Діагностика хвороб серцево-судинної системи. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 26 с.
- Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Костюк О.С., Якимчук І.М. Сучасна електрокардіографія тварин. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 22 с.
- Цвіліховський М.І., Якимчук О.М., Маринюк М.О., Якимчук І.М. Діагностика хвороб дихальної системи тварин. К.: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 24 с.

5. Форми і методи контролю

В кінці кожного дня практики студенти подають викладачу результати власних досліджень і їх аналіз. В кінці навчальної практики вони представляють заповнений щоденник та проводять його захист

6. Вимоги до звіту.

Щоденник з навчальної практики заповнюється згідно вимог, що представлені в ньому, з повним аналізом отриманих результатів і висновками. При складанні заліку необхідно пояснити наведені дані.

7. Підведення підсумків практики.

Після виконання індивідуальних завдань, повного оформлення щоденника з навчальної практики студент отримує залік